

HRVATSKI KNJIŽEVNIK VLADIMIR PAVLOVIĆ (1935. – 1996.) – NASTAVNIK HRVATSKOGA JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI

(Priateljski spomenak uoči 90. obljetnice njegova rođenja)

Vladimir Pavlović rođen je 29. rujna 1935. u Trebižatu. Kršten je u crkvi sv. Franje u Čapljini i ponio, pod Božjim okom, ime mirotvorca: Vladimir. Umro je 7. prosinca 1996. u Zagrebu. Pokopan je u Trebižatu.

Prve godine njegova života asociraju na one fra Petra Bakule koji je rođen prije dvjestotinjak godina (1816.). „Ja sam od prvih dana svoga života s mlijekom”, ističe o sebi fra Petar Bakula, „zagorčenim bijedama ovdje bio odgojen i u nevoljama i u neimaštini. Tu sam rastao i do pola života otvrdnuo...”.¹

Uz roditelje, fratri, časne sestre te pojedini učitelji pokazivali su mu put u život. Godina 1945. u Trebižatu i Čapljini bila je godina franjevačkih i katoličkih mučenika. Saznao je za mučeničku smrt ne samo fra Petra Sesara nego i fra Andrije Jelčića, časne sestre Regine Milas i mnogih fratara koje je poznao i za koje je čuo, kao i za smrt mnoštva Hrvata katolika iz svoga sela i župe te cijele Hercegovine. Tako je na neizmjeran bolan način proživio prvih desetak godina nadživjevši: Drugi svjetski rat, masakriranje hrvatske inteligencije, osobito franjevačkih mučenika, užasavajuće muke hrvatskoga naroda... U poraću je gledao Hercegovinu postrapanu krvlju.

Osnovnu školu završio je u Trebižatu. U Mostaru i Čapljini polazio je u nižu gimnaziju, a Srednju poljodjelsku školu završio je u Čapljini. Godine 1958. diplomirao je na Višoj pedagoškoj školi u Mostaru.

Iako je onodobno u Hercegovini nedostajalo nastavnika njegove struke, samo je kratko radio u Čitluku. Iz Trebižata je prisilno otišao na

¹ Petar Bakula, *I Martirii...*, Roma, 1862., str. 155.

službu koju su mu drugi odredili kako bi zaradio „kruh svagdašnji”. Tako je zaposlen kao nastavnik hrvatskoga jezika u Kuli Norinskoj kraj Metkovića te ostao u tamošnjoj osmogodišnjoj (osnovnoj) školi tridesetak godina.² Kao izvrstan učitelj ostao je u neizbrisivom sjećanju svojih učenika. Motivirao ih je na pisanje pjesama i drugih književnih djela te novinskih tekstova.

Od 1991. do 1995. bio je predsjednik Matice hrvatske u Metkoviću, a zatim je bio ravnatelj Gradskoga kulturnog središta u Metkoviću te predsjednik Društva hrvatskih književnika Herceg-Bosne (1996.).

U svoj Trebižat Pavlović se uvijek vraćao. Iskonski je bio vezan sa zavijačem. U poetskoj evokaciji njegovih uspomena i prvih spoznaja o svijetu i životu neprestano je nazočna specifična elegičnost rodnoa kraja.³

*

Prvu je zbirku pjesama *Riječi* kao dvadesetogodišnjak objavio u Čapljini (1955.), a zatim su slijedile: *Elegija o kralju*, Sarajevo, 1966.; *Vrijeme vatre*, Sarajevo, 1968.; *Zamak u pljusku*, Sarajevo, 1972.; *Grivna*, Zagreb, 1977.; *Zemlja zebnje*, Sarajevo, 1981.; *Korablja*, Sarajevo, 1984.; *Izabrane pjesme*, Sarajevo, 1984.; *Arka od Narone*, Sarajevo, 1985.; *Tmica*, Sarajevo, 1987.; *Mirta*, Sarajevo, 1990.; *Stigma*, Sarajevo, 1990.; *Genezaretska plavet*, Zagreb, 1992.; *Gral*, Zagreb – Metković, 1994.; *Genezaretska ura*, Zagreb, 1997.

Pisao je zanimljive eseje, poticajne putopise i humorističnu prozu: *Kada su se koze smicale* (Trebižat, 1994.). Objavio je dvije knjige novinskih zapisa *U Mayerlingu jedne zime* (Metković, 1996.) i *Requiem za uzaludne mrtvace* (Mostar, 1996.) te dramske tekstove *Topot mrtvih konja* (1994.). Njegova knjiga izabranih poetičnih proza i zapisa *Ožiljci, ranjeni krajobrazi* objavljena je posmrtno (2001.).

² Autoru ovoga teksta o tome je više puta prijateljski pričao Vladimir Pavlović.

³ Usp. Dubravko Horvatić, „Pogovor”, u: Vladimir Pavlović, *Grivna*, Zagreb, 1977., str. 98. – 99.

*

Pavlovićeva književna djela uglavnom su čvrsto povezana s doživljajima i spoznajama iz nezaboravljene mladosti i djetinjstva. Intimna punina i zrelost njegovih pjesama plod je dubokog proživljavanja svega što je poetski oblikovao.

Pisanje pjesama zarana je postalo važan dio njegove svakodnevne bitnosti. Njegova je misao otopljena u vlastitom srcu, a zatim neobična toplina, začudna blagost, nalazi put gotovo do svakoga zainteresiranog ljudskog srca.

Izrazito je kontemplativan pjesnik, sklon mistici, ali i razotkrivanju svagdašnjih životnih zagonetaka.⁴ U njegovim pjesmama s pretežito biblijskim ozračjem konstante su tjeskoba te razapetost među svjetlom i tamom.⁵ U antologijskoj pjesmi *Slika iz Biblije* pjeva:

„Mudraci znaju put:
Zapisano je sve.
Tragovi u pijesku
Male su udubine
gdje spava vrijeme.

Pustinjske oluje
Začas zbrišu put
(....)
Sve je nehajno rastvorena knjiga
Na slučajnu mjestu.”

Književnik Vladimir Pavlović primjer je prožimanja duboke vjere i neuništive nade, blagosti i radosti, dobrote i nježnosti. Pri koncu života oko njega su mir, skromnost i prisnost. U pjesmi *Onaj koji je odlučio* jasno poručuje:

„Slušam kako klaparaju kosti.
Slušam hinjene uzdahe pune hvale:
žrtvovao se za nas bez ostatka

⁴ Isto.

⁵ Isto.

dok nije odlučio kako je odlučio.

(...)

Teče voda, teče sve, slavimo Gospodina

Zbog onog što nam je dao, što nam je uzeo.”

Pavlovićevo ovozemaljsko putovanje trajalo je od 1935. do 1996. godine. Vjernik do konca života; cijeli svoj život predao je u Očeve ruke. Na križu svoje boli molio je svjetlo da mu obasja posljednju stazu kako bi u Njemu pronašao svoju postelju.

Potaknut Franjinom *Pjesmom stvorova* završio bih ovaj spomenak na Vladimira Pavlovića tvrdnjom da mu je životno djelo bilo protkano duhom sv. Franje Asiškoga:

Navijek hvaljen budi, moj Gospodine, po bratu našem Vladimiru Pavloviću što si nam ga darovao onako srdačnoga, čovjekoljubivog, plemenitog, neustrašivog i domoljubnog.

Hvaljen budi, Gospodine moj, što je Vladimir Pavlović kao učitelj hrvatskoga jezika i književnosti unatoč zaprekama ostao neumoran i dosljedan.

Hvaljen budi, Gospodine moj, što je Vladimir Pavlović bio ljudski i kršćanski otporan pa se nije dao otrovati.

Hvaljen budi, Gospodine moj, što je Vladimir Pavlović, unatoč neprijateljskom ponižavanju, dostojanstvenim ponosom mudro i plemenito promicao dalekovidnu poruku o slozi neretvanskog puka iste krvi i istoga duha.

Hvaljen budi, Gospodine moj, što si potaknuo Vladimira Pavlovića da pokrene „Hrvatski neretvanski zbornik” radi povezivanja roda hrvatskoga što ga tuđinski osvajači među sobom podijeliše i svojim lukavstvima zavađati kušaše.

Hvaljen budi, moj Gospodine, što je Vladimir Pavlović 8. lipnja 1991. okupio istomišljenike od Konjica do Ploča, od Vrgorca do Ravnoga, od Neuma do Prozora, od Stoca do Posušja, a ovdašnje odseljenike od Dubrovnika do Zagreba, te stvorio križasti most sa srcem u Metkoviću.

Hvaljen budi, Gospodine moj, što nas je Vladimir Pavlović poučio da je sva snaga naših neprijatelja u našoj neslozi.

Hvaljen budi, moj Gospodine, što nam je Vladimir Pavlović ostavio poruku da su Neretvi potrebne obje obale jer rušenjem jedne, nestalo bi i druge.

Hvaljen budi, Gospodine moj, što nas je Vladimir Pavlović naučio da je: Dalmatinac i Hercegovac, Čapljina i Stoćanin, Dubrovćanin i Splitsćanin, Mostarac i Livnjak – H r v a t.

*

Potrebno je na kraju još navesti da je hrvatski književnik Vladimir Pavlović pored mnogih nagrada i priznanja dobio i Nagradu „Tin Ujević” Društva hrvatskih književnika (1994.). Osnovna škola u Čapljini nosi njegovo ime od početka školske godine 1997./1998., a njegov rođendan (29. rujna) slavi se kao Dan škole.

*

O Vladimiru Pavloviću, istaknutome hrvatskom književniku, odličnom nastavniku (učitelju) hrvatskoga jezika i književnosti, pripremam opširnu, dobro obrazloženu studiju (raspravu).

prof. dr. sc. fra Andrija Nikić